

TARUPETTAI

KARULA RAHVUSPARGI INFOLEHT nr. 28

sügis 2006

Kuum suvi on möödas. Oli tõesti kuum. Lisaks päikesekuumaale lõõskasid Eestimaal ka metsatulekahjud. Ei pääsenud tuleta Karula metsadki. Augusti algul ulatus Karulasse ka Karjala metsapõlengute suits.

Tuli on võimas hävitav jõud. Eestikeelne sõnagi – tuleKAHJU- viitab sellele. **Aga kas iga põleng on kahjulik?**

Pikne on Eestimaal süüdanud metsi 11000 aastat, varem siin lihtsalt metsa ei kasvanud. Eks pääses mõni põleng lahti ka ka kiviaja inimeste ülekäte läinud lõkkest. Süstemaatiline metsapõletamine algas ligikaudu 6000 aastat tagasi alepõllundusega. Kogu selle aja on siin elanud looma- ja taimeliigid, kelle elu sõltub põlenud puidust või seemnetele põlengu järel avanenud pinnasest. Näiteks leidub seeneliik, mis hakkab viljakehasid moodustama alles siis, kui tulekahjust on möödunud 50 aastat. Palumetsad olla nimegi saanud sellest, et nende kujunemiseks on vaja metsapalangut.

Aga tõenäosus, et väik metsa süütab, on väike ja seda juhtub ühes metsas kord mitmesaja aasta tagant. Enamasti kaasneb äikesega tugev vihm ja põlenguala jääb väikeseks. Sadu hektareid hõlmavaid looduslikke põlenguid tekib looduses tõeliselt harva.

Nüüd on pilt teine. Mida enam inimesed metsas puhkavad, seda enam on ka põlenguid. Ikka on valveta jäetud lõkkeid ja metsa alla loobitud pudeleid. Sel puhul on sõna „kahju“ küll omal kohal! Ka enamuse Karula metsapõlenguid on toimunud Ödre järve ümbruse metsades, mida puhkajad külastada armastavad.

Inimene kiirustab kustutama kõiki põlenguid, nii looduslikke kui inimtekkelisi. Nii ongi, et **mõned metsad põlevad liiga tihti ja teised liiga harva, et sellest loodusele kasu oleks.** Aga igal juhul ei tasu kiirustada põlenud puitu metsast koristama, ehk pakub see siiski elupaika mõnele neist ligi sajast liigist Eestis, kes ilma tuleta elada ei saa.

 *Karula rahvuspargis kehtib nüüd **uus kaitseeeskiri**. Tegemist on mahuka dokumendiga, mis käsitleb ehitustegevust, liikumist kaitsealal, kalapüüki, rahvaürituste korraldamist metsaraideid jpm.*

 Karula kandi laulud on KHÜ liikme Pikne Kama eestvedamisel saanud CD-le.

 Etnoloog Heiki Pärdi kirjutab siinsetest taluhäärberitest.

 Rein Drenkhan kõneleb jahimeeste muredest.

T A S U B T E A D A

Karula uus kaitse-eeskiri

22. juunil 2006.a. kiitis Vabariigi Valitsus heaks Karula rahvuspargi uue kaitse-eeskirja. Kuna vana eeskirja kehtestamisest oli aastaid möödas, vahepeal olid muutunud seadused ja lõpujärke jõudnud maareform, siis tekkis vajadus viia kaitse-eeskiri kooskõlla uue olukorraga. Eeskirja ettevalmistamine võttis aega mitu aastat. Eeskirja eelnõu avalikustati 2004. aasta sügisel, viidi sisse mitmed parandusettepanekud ning seejärel menetleti eeskirja veel pikalt Keskkonnaministeeriumis ja Riigikantseleis, kuni lõpuks sel suvel valitsus eeskirja ka kinnitas.

Mis siis uue eeskirja puhul teisti on, kui vanas eeskirjas? Ülevaate lihtsustamiseks on olulisemad muudatused kirjeldatud allpool peamiste temade kaupa.

Liikumine kaitsealal - kaitsealustele liikide pesitusajaks määratud liikumiskeelu tähtajad viidi vastavusse looduskaitse-eeskirja toodutega. Rahvusparkis on nüüd ka uus - Kaadsijärve reservaat,

Foto: Kaadsijärv asub nüüd reservaadis.

mis asub Õdri järvest põhja poole jääva Kaadsijärve lähemas ümbruses alal, kus osaliselt oli enne pesitusaegne liikumiskeeld.

Rahvaüritused - sisse on viidud muudatused lubatud osalejate arvudes. Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 40

(endises 10) osalejaga rahvaüritus selleks ettevalmistatud kohas, suuremad üritused on lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul. Piiranguvööndi osas on lubatud kuni 40 (endine 20) osalejaga rahvaüritused selleks ettevalmistamata kohas, suuremate osalejate arvu puhul on vaja taotleda kaitseala valitseja nõusolekut. Rahvaürituse korraldamiseks piiranguvööndis selleks ettevalmistatud kohtades igakordset nõusolekut ei ole vaja küsida.

Ehitustegevus - antud peatükk on oluliselt muutunud. Sihtkaitsevöönditesse on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud rajada õppe- ja matkaradade rajatisi. Plaagi, Saarijärve ja Tiidu sihtkaitsevööndis ka põllumajandusotstarbega väikerajatisi ning Kuigli, Apjasoo, Tiidu ja Ubajärve sihtkaitsevööndis liinirajatisi kaitseala või kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks. Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud uute hoonete püstitamine kinnistu olemasoleval hoonestusalal ja algsetel taluõuekohtadel ning

põllumajandusliku otstarbega väikehoonete ehitamine järvede kaldast rohkem kui 100m kaugusele. Kaitseala valitseja nõusolekut ei ole enam vaja väiksemate (kuni 15 m² suuruste ja 4 m kõrguste) sõrestik-konstruktsiooniga abihoonete ja rajatiste ehitamiseks õuemaal ning karjaaedade ja kuni 15 m² suuruste ja 4 m kõrguste põllumajanduslike sõrestikhoonete ehitamiseks piiranguvööndis asuval põllu-

majandusmaal. Suuremad ehitised tuleb ka edaspidi kooskõlastada.

Looduskaitse-eeskirja järgi on rahvusparkides hoonete väliskonstruktsioonide muutmise keelatud. Kaitse-eeskirjas on toodud, millised hoonete väliskonstruktsioonide muutused on kaitseala valitseja

nõusolekul lubatud. Need on katuse viilkatuseks ehitamine, tuulekoja ehitamine, hoonete esialgse välimuse taastamine, kaitse-eesmärgile mittevastavate hoonete lammutamine ja ümberehitamine. Kui väärtuslikud hooned on lootusetult lagunened, nõuab nende lammutamine või rekonstrueerimine enne kaitseala valitsejalt nõusoleku saamist veel ka täiendavat eksperthinnangut.

Täpsustatud on kaevetöid ja veekogudega seonduvaid tegevusi. Näiteks võib talu juurde kaevata kuni 1000 m² suurust tiiki või rajada tiigi olemasoleva kraavi laiendusena (eelmise eeskirjaga oli see keelatud).
Täpsema ülevaate saab siiski kaitse-eeskirja lugedes.

Sõidukitega sõitmine - on lubatud selleks ettenähtud teedel. Muidugi saab teha ka metsa- ja põllutöid. Keelatud on sõita mootorpaatidega (v.a. järelvalve ja kooskõlastatud teadustöödel). Maastikusõidukitega sõitmine on lubatud ainult liinirajatiste hooldamiseks; põllu-, metsa-, järelvalve-, pääste- ja teadustöödel ning kaitseala valitsemisega seotud töödel. Kui on hädasti vaja ATVga või mootorsaania mujal sõita, tuleb selleks võtta kaitseala valitsejalt nõusolek.

Ujuvahendiga liikumine - ujuvahendiga on keelatud sõita Mudajärvel, Mustjärvel, Ojajärvel, Põrgujärvel, Konnumäe Põrgujärvel, Kaugjärvel ning Kallõtõ, Väiku-Kuikli ja Väiku-Apja järvel, välja arvatud kinnistu omanikul, pääste- ja järelvalvetöödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel ning kooskõlastatud teadustegevusel. Järvedel, kus on ujuvahendiga keelatud sõita, on enamasti põhjuseks mingi kindel liik, mis ei talu häirimist või on järve kaldad õrnad ega talu

Karula plaat ilmunud

Umbes kaks aastat tagasi alguse saanud mõte valik Karula kihelkonna vanu laule ühele plaadile koondada on teoks saanud.

Suve lõpul ilmus plaat „Siug sündü söödüle. Karula laulud“, mille esmaesitlus toimus põimukuus 18. Kaika suveülikoolis Kanepi kihelkonnas Valgjärvel. Karulas toimus plaadi tutvustus 9. sügiskuupäeval traditsioonilise ehituse koolituse simmaniõhtul.

Plaadi kaante vahele saamist vedas eest Karula Hoiu Ühingu projektijuhina Pikne Kama. Laulude valikul arvestasime nende omapärasust ja varieeruvust, proovisime kasutada ka arhailisemat materjali. Seetõttu sai lisaks tänapäevases esituses salvestatule plaadile ka vanu originaalsalvestusi. Kokku on laule 31.

Karula laule esitavad ansamblid „Väike Hellero“ ja „Liinatsuraq“. CD juurde kuulub ka voldik, kus on

tallumist.

Kalapüük - uue kaitse-eeskirjaga on kalapüügi reegleid täpsustatud. Kutseline kalapüük on lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul. Harrastuskalapüük on keelatud reservaatides (s.t Pautsjärvel ja Kaadsi järvel) Muda-, Must-, Oja-, Konnumäe Põrgu-, Väiku-Kuikli, Põrgu-, Kaug-, Väiku-Apja, Kogrõ-, Vahe- ja Saarljärve Kogrõjärvel. Ubajärvel on kalapüük lubatud käsi-, lend- ja põhjaõngega ning nakkevõrgu ja spinninguga.

Metsaraided - muutunud on turberaide lubamise põhimõtted - nüüd on võimalik teha Rebäsemõisa-Kolski, Mähkli, Kaika ja Jõepera piiranguvööndis kobraste üleujutusosaladel ning hall-lepikutes turberaiet. Märghades metsades (eeskirjas on loetletud need kasvukohatüübid) ei tohi külmumata pinnasega metsa kokku ja välja vedada.

Mitmetes kohtades on muutunud ka vööndipiirid ning vööndite nimed. Täpsemalt on sõnastatud vööndite kaitse-eesmärgid.

Kaitse-eeskiri on mahukas dokument ja kõiki muudatusi ei ole siin artiklis käsitletud. Seega - **mingit tegevust kavandades tuleb igal juhul eelnevalt kaitse-eeskirjast üle kontrollida, millised reeglid täpselt kehtivad.** Eeskirja leiab Riigi Teataja või Karula rahvusparki kodulehelt. Samuti on võimalik eeskirjaga tutvuda Karula rahvusparki kontoris Ähijärvel, Haabsaare ja Lüllemäe raamatukogudes ning Karula ja Antsla vallavalitsustes. Alati annavad nõu ka LKK spetsialistid.

Henno Peegel
Maa- ja planeeringuspetsialist

laulude sõnad ja laulude sisukokkuvõtted nii eesti kui inglise keeles, samuti andmed esitajate kohta ning Karula kihelkonna kaart.

Kuna plaadi peamiseks eesmärgiks on muuta Karula laulud tuntumaks just kohalike elanike seas, on Karula kihelkonna piirides elavatel peredel võimalus saada plaat tasuta, kui sellele Karula rahvusparki keskusesse järgi minna. Plaatide arv on siiski piiratud ja võimalusel teatage oma soovist telefoni teel ette: 5251552 – Tea Treimuth või 53483654 – Kristi Kalve.

Rahaga toetasid projekti Lõuna-Eesti keele ja kultuuri programm ja Karula Hoiu Ühing.

Hääd kullemist soovides,
Pikne Kama
Karula Hoiu Ühing.

Jahist Karula mail

Tundub, et jahiteema on inimeste seas suhteliselt ebapopulaarne, kui jälgida kasvõi kommentaare mõne jahiteemalise ajaleheartikli kohta. Tihti imestan selle üle, et inimesed suhtuvad jahindusse negatiivselt. See on ju vana traditsiooniline tegevusala, pärand ammustest aegadest. Mõisaajal oli jaht ainult sakste tegevus ja talurahvas ei tohtinud sellest mõeldagi. Tänapäeval tegelevad siinkandis jahiga enamasti kohalikud jahimehed, kes kuuluvad jahioorganisatsiooni ning maksavad kasutatava jahimaa eest riigile renti.

Jahipidamine on reguleeritud Eesti Vabariigis jahiseadusega ([RT I 2002, 41, 252](#)) ning veelgi täpsem reglement on jahieeskiri ([RTL 2003, 35, 524](#)), mis määratleb kütitavate ulukite nimekirja ning iga ulukiliigi täpsed jahiajad.

Rahvuspargis tuleb lisaks arvestada veel kaitseala kaitse-eeskirja ning keskkonnaministri määrusi (RTL, 08.12.2005, 116, 1828). Karula rahvuspargis on lubatud reguleerida põdra, metssea, punahirve, metskitse, kopra, ondatra, rebase, kähriku, mingi, tuhku, mets- ja kivinugise, hallvarese ning hallhaigru arvukust.

Seega on jahimeestel vaja täita terve rida õigusakte ja nad **ei saa jahti pidada omatahtsi ja suvalisel ajal**. Siin jahti pidavad jahtkonnad peavad sõlmima kaitseala valitsejaga arvukuse reguleerimise lepingu, kus kirjas piirangud ja liimit (lasta lubatud loomade arv), mis määratakse eelmise aasta ulukite loendusandmete alusel. Praegu tegutseb rahvuspargis kolm jahtkonda. Jahiühistu ELK jahimaa laiub Lüllemäe-Litsmetsa teest lõuna suunas; Võrumaa Jahimeeste Seltsi Antsla jahtkonna jahimaa jääb samast teest põhja poole. Rahvuspargi Valgamaa osas tegutseb AET&KO jahinduse OÜ.

Jahiga käib kaasas ka hea tava ehk kirjutamata seadus; seda võib nimetada ka jahieetikaks. **Eetiline jahimees ei küti kunagi hädas olevat ulukit, ei aja mootorsõidukiga ulukit taga, ei piina ulukit jne.**

Minu jahimeheks oleku ajal on olnud maaomanikega väga erinevad kokkupuuted. Mitu korda on öeldud, et miks jahimehed ometi kõiki kopraid järvest, tiigist või kraavist välja ei püüa. Miks te ei hoiu metssigu minu põllust eemal ja miks te neid ometi maha ei noti! Samas on jälle ka teine äärmus, enamasti suvilaomanikud ja

muud mitte-põllupidajad, kes ei taha ühtki jahimeest oma silmapiiril näha. Äärmiselt keeruline on olla kõikide meele järele, sest soove ja arvamusi on palju ning erinevaid!

Ulukite arvukus muutub ajas ja on sõltuv väga mitmetest aspektidest.

Ulukikahjustustest tasub teavitada kohalikke jahimehi.

Foto: arhiiv

Alati ei ole põhjendatud süüdistused jahimeeste aadressil, kui mingit ulukit on liiga palju või vähe. Jahimehed saavad suunata ulukite arvukust, kuid see ei muutu päeva-pealt. Arvukuse reguleerimine on aeganõudev ja järjepidev prot-

sess. Loomulikult me tegeleme metssigade kütimisega ja kobraste püügiga. Eriti pöörame tähelepanu kolletavatele viljapõldudele ja uutele kobraste üleujutustele. Kui me suudame ühe koprapesakonna ühest ojalõigust välja püüda, siis ei ole ju välistatud, et sinna mingi aja pärast uus loom ei tule. Seega on tegemist pideva protsessiga ja siin saavad kaasa aidata ka maaomanikud ise, jagades jahimeestele infot metsade ja põllukultuuride kahjustustest.

Mainida tuleb ka seda, et **märkimisväärne osa rahvuspargi territooriumist on jahikeelu all** ning seda tuleb paraku järgida. Minu arvates on mõned jahikeelualad loogilised ja mõistetavad, kuid omajagu on ka ebaloogikat, mis vajaks lähimal ajal parandamist. Jahiteemadel jaguks juttu kauemaks, ning seetõttu **on jahimeestel plaanis korraldada jahinduse infopäev**, kuhu on esmajoones oodatud maaomanikud. Täpne aeg ja koht on veel selgitamisel.

Enamgi kui veendunud olen selles, et maaomanike ja jahimeeste vahel on infosulg, mistõttu ei saa maaomanikud aru jahimeestest ja vastupidi. Ulukikahjustustest oma maal soovitaks kohalikke jahimehi ikkagi teavitada, sest kõikjale ja kohe me ei jõua. Uskuge mind, ega jahimehed kõiki ulukeid ära ei küti ja õige jaht on see, kus loomal on võimalus põgeneda!

Edasiste viljakate aruteludeni jahiteemadel,

Rein Drenkhan

Jahiühistu ELK jahimees

ERDF projektist Karulas

Vaikselt, kuid kindlalt on käivitunud niidualade hooldamise ja märgade niitude taastamise projekt. Vähemalt kahe kuu tagant käib koos projekti töörühm, kuhu kuuluvad Riikliku Looduskaitsekeskuse töötajad, MTÜ Karula Hoiu Ühingu ning maaomanike esindajad. Tänapäevaks toimunud koosolekutel on arutatud näiteks truppide ehitamise asukohta, masinate ja traktorite tehnilisi parameetreid, mida nende traktorite ja masinatega peab teha saama, mida talgute raames

korrastada jpm. Projektijuhi üks olulisemaid töid momendil ongi traktorite riigihanke ettevalmistamine.

Sellel suvel on kolmest planeeritud talgust toimunud kaks. Käesoleva projekti raames korraldab talgud SA Eestimaa Looduse Fond. Talgulised koristavad võsa, heina ning ehitavad Ähijärve äärde lattaia. Selle aasta viimased talgud toimuvad 14. – 17. septembril.

Kaire Uiboleht
projektijuht

HUVITAVAT

Karula uuemad talumajad

Kõrvuti iidsete rehetaredega leidub Karulas muidki väärtuslikke ning kultuurilooliselt huvitavaid talumaju, mida tasub tähele panna ja hoida. Nende hulgast tõusevad eriti esile talude pärisseostmise järel (siinmail alates 1865. aastast, kui osteti esimene talu - Mähkli) kerkima hakanud tollal moodsad elumajad – häärberid.

Foto: Mäe-Mändiku talu on vanemaid Karula rahvusparkis asuvaid häärberid. Foto: Henno Peegel

Kõige vanemad sellel ajal ehitatud uut tüüpi majad on 1881 valmis saanud Mäe-Mändiku ning umbes samal ajal ehitatud Värtemäe vana maja. Suhteliselt kõige suurem hulk uuemaid, rehest lahus elumaju on Karula-mail ehitatud 20. sajandi alguse paiku. Nimetame siin Vana-Hauka, Mäekonnu, Alakonnu, Täta, Tatriku, Mähkli, Andsi, Mäeküla, Ala-Mändiku talu elumaju*. Teatud joonte

poolest sarnanevad need majad üksteisele nii sisemuselt kui välisuselt. Majad on ehitatud tahutud rõhtpalkidest, laotud puhta nurgaga ja vooderdatud rõhtlaudisega, valdaval enamusel on kaks korstnat. Umbes pooltel sellal ehitatud elumajadest on vanapärased poolkelpkatused (näiteks Sora, Tättä, Mäeküla, Vana-Hauka, Mäe-Mändiku) ja pooltel moodsamad viilkatused (Mähkli, Alakonnu, Mäekonnu, Ala-Mändiku). Erinevalt Mulgimaast või Tartumaast, kus ehitati suhteliselt palju tellishäärberid, tean ma Karulas ainult ühte sellist – Andsi ehk Ansi-Mähkli, mis paraku olude sunnil ka tublisti ümber ehitatud.

Üks Karula eripärasid on künklikule maastikule omane tava ehitada maja alla (ühete otsa või taha) kelder (paljudes taludes nagu Vana-Hauka, Alakonnu, Mähkli, Täta), või ka elutuba nagu Mäekonnu. Erakordselt puhtalt ja korralikult laotud tellisest keldrivõlve näeme näiteks Vana-Hauka, kus maja all on lausa kaks keldrit – ühe sissekäik esiküljel, teise pääseb maja otsast. Võrdlemise tasasel maal asuva Sora häärberi all maapinnast madalamal asuva keldri sissekäik on õige toreda kaarega. Milline näeb välja üks Karula kandi tavaline majaanne kelder „alasti”, võib tänapäeval näha Viitka (Vetka) talus Metsamoori juures – kelder on alles, aga maja enam pole.

Mäe-Mändiku köidab tähelepanu kõrgel maakivist sokliseinal asuva pisikestest kividest mosaiigiga, kuhu on laotud „1881 M.M” (Mäe-Mändiku?) ja

mõni naivistlik mehekuju. Seevastu 1926. aastal ehitatud Mikilä ehk Väike-Mändiku maja juures äratavad tähelepanu eriti suured kõrged aknad ja uksed. Ohvitserina tollal Eesti kaitseväes teeninud perepoeg Karl Koch oli need toonud Võrust, mingist sõjaväele kuulunud lammutatud majast.

Muudki huvitavat leidub siitkandi taludes. Vana-Haukal, mille korrastamisega tegeleb innukalt kunstnik Navitrolla, on haruldaselt suur ja uhke park, kus leidub ohtralt suuri tammesid, vahtraid ja teisi puid. Vana-Haukal on taluehitiste seisukohalt veel üks haruldane asi: kunagise uhke maa-kivist lauda müüride vahel on kaks valgeks krohvitud jämedat ümmargust sammast, mis kunagi ilmselt toetasid hoone lage.

Ain Kaalepi suvekodus Soral näeme 1908. aastal ehitatud kena häärberitüüpi maja seinal stiilseid kirju peremehe nimetähtede ja maja ehitamise aasta arvuga.

Ilmselt kõige avaram elumaja on kunagises Mähkli suurtalus, kust pärineb üks sõjaeelse Eesti Vabariigi mitmekordseid ministreid August Kerem ja tema vend Arnold Aleksander, kauaegne Palamuse kirikuõpetaja, diplomaat ja ajakirjanik. Seal majas oli ilmselt ka teine korrus kasutusel eluruumina, igal juhul läheb esikust üles ilus treitud käsipuupulkadega trepp.

Neis majades sees äratavad tähelepanu väga korralikud, stiilsed tahveluksed, sealhulgas leidub pea igas majas pidulikke kahe poolega tiibuksi. Tubadesse on tolle aja moodi arvestades tehtud enamasti kas nn. poola laed (kahe laua vahekohta katab altpoolt peale löödud kolmas) või eriti esinduslikes võõrastetubades ehk saalides on ka hästi laiadest punnitud laudadest

puhtaid lagesid.

Siinsete talumajade juures leidub ka 1900. aastate algul suurmoeks olnud klaasverandasid (klaasrõdusid) ja trepikodasid. Neid on olnud varem rohkem, kui praeguseks säilinud, sest aja jooksul

on üksjagu nendest ära lagunenud (näiteks Alakonnul, Vana-Haukal, ilmselt ka Tätal). Verandad ei olnud väga tarvilikud ega taluella sobivad ruumid - neid ehitati rohkem uhkuse pärast. Stiilsemaist tasub nimetada Mäekonnu oma, aga veel huvitavam ja omalaadsem on

1930. aastal Värtemäe talu vana maja otsa ehitatud eriti suurte akendega veranda-tuba.

Suurt tähelepanu väärivad paljudes taludes häärberitega samast ajast pärit majandushooned: soliidsed ja kaunid maakivist seintega tellistest

Mäeküla talukompleks on suheliselt hästi säilinud. Eluhoone. Foto: Henno Peegel

ukse- ja aknaavadega laudad, tallid, keldrid, kuivatid jmt. Eraldi väärib esiletõstmist Värtemäe talu suurejooneline ja väga hästi ehitatud maakivist ja puidust majandushoone.

Nagu mujal Eestis nii on ka Karula suurte talude ja nende häärberite saatus pärast 1940. aastat olnud

karm. Valdav osa neist ei jäänud omanike kätte, sest need kas küüditati, tapeti, pagesid Läände või asusid igaks juhuks, vältimaks repressioone, elama mujale Eestis. Hooned läksid kohalike majandite kasutusse ning paljud neist hävisid või lagunesid hoolimatu suhtumise tagajärjel, paljud ehitati ümber, eriti sisemiselt. Sellepärast ei ole mõne kunagise eeskujuliku suurtalu nagu näiteks Mähkli räämas ja lagunened hooned mingi üllatus, kuid kurvastav on see küll. Õnneks on häid näiteid ka mõne vana talu hoonete taastamisest nagu näiteks Tatrikul, Vana-Haukal või Alakonnul. Seal, kus taluhooned on kogu aeg oma pere käes olnud,

on muret vähem ja hooned säilinud palju paremini ning terviklikumalt – ka sisustus jmt. Hea näide on Mäeküla talu.

Näeme, et Karula külades leidub palju väärtuslikke ja huvipakkuvaid ehitisi lisaks rehemajadele ja muudele traditsioonilistele taluhoonetele.

Heiki Pärdi
etnoloog

** Paljude Karula hoonete täpne ehitusaeg ei ole veel Karula rahvusparki hoonete registris kirjas. Palume kõigil, kes oma hoonete ehitusaega teavad, anda sellest teada Henno Peegelile (7828350 või henno@karularahvuspark.ee).*

JÄRELVALVEPÄEVIK

Suvi on selleks korraks möödas ja koos sellega ka järjekordne hooaeg.

Vaatame siis koos üle probleemid, millega oleme tänava kevad-suvisel ajal kokku puutunud. Suvest jääb meelde eelkõige kohutav kuumus ja põud. Oli tõsine hirm, et pargi külaliste hooletusest võib mõni tulekahju puhkeda.

Pidevalt kontrollisime laagripaiku ja manitsesime inimesi ettevaatlikkusele. Peab tänama kohalikke inimesi ja ka rahvusparki külalisi väga mõistliku käitumise eest. Hooletusest ei puhkenud mitte ühtegi põlengut. Kokku oli pargi territooriumil 6 metsapõlengut ja kõik need lahterdaksin ma tahtliku süütamise alla. Viiest paigast oli mets süüdatud 20. juunil.

Kokku põles mets tollei hommikul meie lähipiirkonnas 7 kohas ja see lõi küllaltki keerulise olukorra – ei jätkunud igale poole mehi ja masinaid. Õnneks oli ilm tuulevaikne ja tuli ei levinud väga suurele alale. 27.juulil avastati süütamisjälgedega tulekahju Patuperas.

Väga suur probleem oli tänavusel hooajal viitadega. Ilmselt on jällegi siin skoori teinud meie „sõber“ Kaupo. Kahjud olid küllaltki suured ja kõiki

lõhutud viitu parandada või asendada pole veel jõudnudki. Õnneks lõppesid pahateod Kaupo pokripanemisega päevapealt.

Kalapüügi poolelt on probleemiks mahajäetud nakkevõrgud. Lõbus lugu juhtus aga venelastega Kaugjärvel. Vennikesed jäid inspeksiooni

töötajatele ebaseadusliku kalapüügiga vahele ja said väljakutse Valga Keskkonnainspeksiooni 14-ndaks augustiks kell 11.00. Selle asemel, et määratud kuupäeval ja kellaajal oma tegu-dest aru anda, olid nad hoopis jälle Kaugjärvele minemas. Nemad arvanud, et ametnik ei saa ju samal ajal kahes paigas korraga olla - oodata oma kabinetis ja kontrollida kalastajaid järvedel.

Omajagu kemplemist on olnud ka ATV-meestega. Ikka tahetakse ära kasutada masina võimet sõita ka seal, kust mingi muu vahendiga läbi ei roni. Esimesed juhtumid on juba Keskkonnainspeksioonis menetlemisel.

Võrk, mida ei tulnud õigel ajal välja nõudma – kalad hukkusid asjatult.

Foto: Mati Urbanik

Mati Urbanik
loodusvaht

Ähijärve kontor ja
külastuskeskus on
avatud E-R kell 9-17.

Address:
Ähijärve küla, Antsla
vald, 66405 Võrumaa.

Tel. 782 8350
ja 525 1552
Faks 782 8350
loodusvaht 529 0388
niiduspets. 5340 8012
metsaspets. 5334 0871

üldine e-post:
lkk-kagu@otepaa.ee

Välja antud Sihtasutus
Keskkonnainvesteeringute
Keskus toetusel.

KAASTÖID
JÄRGMISESSE
INFOLEHTE OOTAME
KUNI 1. detsembrini 2006

VAATA MEID KA INTERNETIST:

www.karularahvuspark.ee

Muiste orjuse ajal elanud Karula mõisas kubjas, keda kutsutud „hapulõuaks“, sest ta alati rääkinud üksinda. Ta oli ka teomeeste piima joonud, mis neil püttides mõisa kaasa oli võetud. Kord viljaveo ajal toonud talupojad hulga hiirepoegi ja pannud kõige pealmisse potti. Kubjas joonud ja sülitanud. Vaadanud natuke ja öelnud kokkudes: „Mina arvasin, et need on hapupiima tüki, aga need on pisikesed hiired!“ Sellest päevast peale pole ta enam teomeeste piima joonud.

Kati Turm
1939

Tulemas niidukoolitus

30.septembril algusega kell 9:30 toimub Karula rahvusparki külastuskeskuses niitude hooldamise koolitus. Tähelepanu alla on võetud sooniidud, räägitakse nende väärtustest, hooldamisest (millal niita, millist tehnikat kasutada). Nõu ja kogemusi jagavad oma ala eksperdid. Täpsemat infot saab telefonil 53 332 050 või oliviatiill@gmail.com.

Toimus traditsioonilise ehituse koolitus

9.- 10.septembril toimus Karula rahvusparkis traditsioonilise ehituse koolitus, mille teemadeks oli seekord vanade palkhoone taastamine, suveköögid ja küttekolded. Mõlemal päeval toimusid loengud ja hiljem praktilised tegevused. Laupäeval taastati Jõepera külas Mundi talus kirvega raiutud ait ja ehitati suveköök-pinukoda. Sai õppida varamist, tahumist, palgi kiskumist ja lüüa pilbast. Pühapäeval käidi tutvumas mõningate suveköövide ja suitsusaunadega. Hiljem prooviti vahetada Ähijärve küla Künimõtsa talu aida aluspalke. Tööde eestvõtjateks ja õpetajateks kohapeal olid Uno Roht ja Jaak Tuksam, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuri-akadeemia rahvusliku ehituse eriala üliõpilased ning Haanja meeste nõukoda.

Koolitust finantseeris SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Korraldasid MTÜ Karula Hoiu Ühing ja Riiklik Looduskaitse Keskus.

Kohalike talentide maalinäitus

Põimukuu toimunud maalilaagri parimatest töödest on nüüdseks Karula rahvusparki külastuskeskuse majutushoones üles pandud näitus. Kohalikke ja kaugemalt tulnud maalijaid juhendas Eve Valper, lapsi õpetas Epp Viires.

Näitust saab vaadata aasta lõpuni Ähijärve kontori lahtiolekuaegadel.

Pakendikonteinerid Karula rahvusparkis

Kesksuvel paigaldati Haabsaarde, Tornimäe vaatetorni parkimisplatsile ja Karula rahvusparki külastuskeskuse juurde konteinerid pakendijääkide jaoks. „Pakend“ tähendab kõikvõimalikke pudeleid, karpe, purke, topsikuid ja kotte (klaas-, metall-, kile-, plast- ja tetrapakendeid). Toiduga koos olevad pakendid (jogurtitopsid jms.) oleks hea eelnevalt üle loputada, sest muidu ei ole neid võimalik ümber töödelda. Pakendeid, mida pole võimalik puhastada (hambapasta tuub, kosmeetika jms.), ei tasu konteinerisse tuua, sest ka neid pole võimalik ümber töödelda.

Mõnikord tekib küsimus, et kas aknaklaas või plekkatus tuleks ka pakendikonteinerisse tuua. Vastus on ei. Suuremõõtmelised ehitusjätmed tuleks ikkagi viia lähimasse jäätmejaama.

Pakenditeks ei ole suitsukonid, kassipojad ega hõõguvad söed!

Meeldivale koostööle lootma jäädes,

Andres Siplane

www.pakendiringlus.ee

„Tarupettäi“ koostaja: Olivia Till

mob. 53 332 050, oliviatiill@gmail.com

Tarupettäi on loodussõbraliku trükivärviga trükitud vanapaberist valmistatud paberile.